

Filosofie / Myšlení

Nejvlastnějším terénem filosofie je myšlení. Každé myšlení vůbec, tedy i myšlení nefilosofické, se vyznačuje jakousi „metaforičností“, chápanou ovšem v původním významu, totiž ve smyslu pře-sahu, pře-nosu: myšlenkový akt není jen sám sebou, ale k něčemu dalšímu se odnáší, k něčemu, co už není tímto aktem samotným, nýbrž je mimo něj, tj. co nespadá do jeho rámce. Filosofie má proto před sebou dvojí základní úkol: zkoumat povahu samotného myšlení jako duševní, intelektuální a duchovní aktivity (a to je nikdy nekončící úkol, protože k nárokům, jimž se filosofické myšlení musí vždy znovu pokoušet dostát, náleží vědět, co myslící filosof dělá, když filosofuje, tedy když určitým způsobem myslí), a za druhé zkoumat povahu toho, k čemu všemu se filosofické (a případně i předfilosofické a nefilosofické) myšlení vztahuje, kdysi v minulosti vztahovalo a eventuálně může vztahovat, a to bez ohledu na to, zda o tom lze nebo nelze něco „vědět“ (o tom, co to vlastně znamená „vědět“, je třeba pojednat zvlášť). Způsob, jakým tento dvojí (a vlastně jediný) úkol plní, musí filosof vždy znovu velmi kriticky kontrolovat a odhalovat všechny chyby, jichž se dopustil, pamatovat si takto objevené a odhalené chyby v rámci dějin filosofie, a pokoušet se pronikat do stále nových, ještě neznámých nebo alespoň důkladně neprozkoumaných oblastí s vědomým rizikem, že se dopustí nových chyb a mylných kroků. Lze dokonce asi dost iritujícím způsobem říci, že velkým cílem každého filosofa je dopustit se nějakého nového, mimořádně závažného omylu (což není nikterak snadné, protože již odhalených a známých omylů ustavičně přibývá). Odhalit a mít pod kontrolou běžné omyly není tak nesnadné, jako mít pod kontrolou omyly samotného myšlení, protože určitým způsobem mylné myšlení se může dostat do situace, kdy ona jeho mylnost mu velmi účinně (systémově) brání v jejich odhalení.

(Písek, 940817-1.)